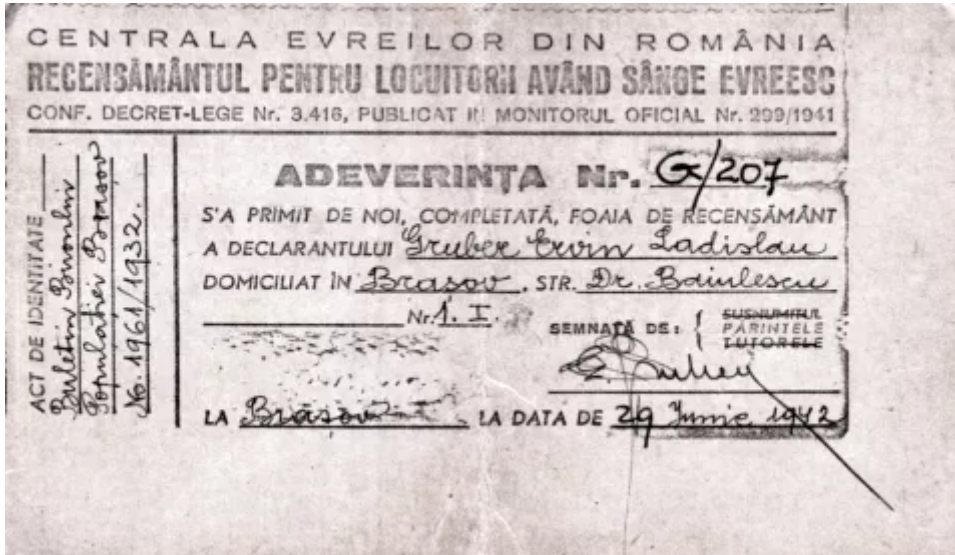

Vasile Grunea Zsidó Származását Igazoló Papír

Ez egy érdekesség, azt hiszem, hogy nem soknak van ilyesmije. 1942-ben a kormány városi népszámlálást rendelt el, mivel pontosan akarta tudni, hogy hány zsidó van. A Romániai Zsidók Központjának [románul Centrala Evreilor din Romania a hivatalos neve, amint a dokumentumon is látszik. -- A szerk.] minden nagyobb városban volt egy fiókja, és előírták, hogy mindenki köteles volt ott föliratkozni, aki zsidó volt. Ha valakinek csak egy nagyszülője volt zsidó, akkor is kellett jelentkezni. A zsidó hitközség irodájában mindenki ki kellett töltsön egy igazolványt. Ekkor én még gyerek voltam, nem voltam 18 éves, ezért az apám kellett bejelentsen engem. Baloldalt be van írva az ő személyi száma, és az átvételnél is az szerepel, hogy a szülő vette át, és az apám aláírása van mellette [lásd: zsidótörvények Romániában]. 1944-ig nem nagyon tudtunk semmit, csak mikor elkezdődött Magyarországon a deportálás. Hangok voltak, hogy mi történt a lengyel zsidósággal, hogy lágerekbe kényszerítették, de hogy Auschwitzban égetik az embereket, arról szó nem volt. A magyarországi eseményekről [deportálásokról] tudtak, mert majdnem nem volt erdélyi zsidó, akinek ne lett volna Észak-Erdélyben vagy odaát rokona. Brassóban voltak egyes családok, akik már úgy határoztak, hogyha gettósításra kerül sor, akkor nem hagyják magukat gettóba vinni, még ha négytagú is a család, akkor inkább négyfelé elmenekülnek, hogy mégis valaki életben maradjon. A szüleim is ezen a véleményen voltak. Most úgy tüntetjük föl, hogy egy nagylelkűség volt Románia részéről [hogy nem adták a németek kezére a Romániában élő zsidókat], de nem annyira nagylelkűségről, hanem jó anyagi haszonról volt szó. A háború alatt nem is annyira a szász lakosság, mint inkább a szász fiatalság elég rosszul, elég provokatívan viszonyult a zsidókhoz. Volt olyan is, hogy az utcán, anélkül, hogy csináltál volna valamit, egyszerűen rád kiabáltak, hogy ?jude, jude? és szembeköptek. Kezdetben, még mielőtt a legionisták elvették volna a zsidó üzleteket, kiírták, hogy keresztény ne vásároljon ott, mert ez zsidó üzlet. 1943-ban a szász lokálokban, a vendéglőkben és a cukrászdákban megjelentek olyan sárga papírra nyomott feliratok, hogy ?Eintritt für Juden ist unerwünscht?, tehát zsidók belépése a lokálba nem kívánatos. Még 1944-ben is megvoltak ezek a plakátok a lokálokban. Az emberek nem nagyon merték levenni őket, nagy volt a nyomás. Egész biztos, hogy a Volks Gruppe csinálta ezt, így hívták Dél-Erdélyben a németek saját szervezetét. Vásárlásnál a zsidótörvény alapján [lásd: zsidótörvények

Romániában] a zsidók csak dél felé mehettek ki a piacra, tehát abban az időben, mikor már a kofák eladták az árukat. Akkor például, amikor a kenyér fejadagra volt, a zsidóknak nem járt kenyérben. Tehát ha kenyérre volt szükséged, vagy megvetted a kenyeret egy péktől, vagy általában, hogy olcsóbb legyen, például mi is, egyszer egy héten az anyám dagasztott, és egy mélyebb tálban levittük, volt a Vár utcában egy magyar pék, Dénes volt a családneve, ő sütötte meg nekünk. Érdekesség volt, hogy miután kész volt a kenyér, akkor késsel a vastag héját megverte (leverte), és akkor az ember hazavitte a kenyerét. Ugyanakkor például a zsidóknak nem járt cukor, liszt, amit szintén fejadagra adtak, azt meg kellett venni a háború alatt. A fejadagot olcsóbban meg lehetett venni, és az biztosította, hogy meglegyen a mindennapi kenyérminimum, és meglegyen a mindennapi cukor-, olaj- és lisztminimum. És zsidóknak nem adtak. Általában munkahelyen vagy a városházán osztották az embereknek az úgynevezett kartellákat [Ételjegyeket, amelyekre ételadagokat adtak. -- A szerk.], és persze tudták, hogy a zsidóknak nem jár. A háború éveiben elég erős feketepiac volt, minden feketeáron, tehát jóval drágábban.